

Bestyrelsen for Phønix eller rettere sagt direktør Niels Petersen havde skrevet efter mig. – Ellers kunne jeg have fået plads i København, men jeg har en lumsk mistanke om, at »nogen« havde fortalt firmaet, at jeg havde været syg. – Der var altså ikke andet at gøre end gå ind i mit gamle firma igen. Omkring 1920 havde jeg forskellige tilbud. Bygning af tagpapfabrik i Aalborg (sammen med det store trælastfirma Aalborg Trælasthandel), senere Kolding, dengang trælasth. N. P. Nielsen (Slebsagers broder), og senere endnu fik jeg tilbud om direktørpladsen i Frisenborgs Fabrikker, Ikast, samt et par andre steder. –

Men nu skulle der laves noget på Phønix. Cementvarerne lønnede sig ikke og blev opgivet. – Derimod formenter jeg, at tiden var inde til at fremstille såkaldt tjærefri pap (senere asfaltpap). De nødvendige undersøgelser blev foretaget, og en værktøjer Albin Andersen blev engageret. A. var en udmærket mand, men råvarernes sammensætning var han nu ikke særlig ekspert i, så der, samtidig med fabrikkens udvidelse 1919-20, forestod meget arbejde og undersøgelse. – Til sidst gik det nogenlunde, og bedre gik det år for år. –

Vi havde hidtil kun fremstillet tjærepap, om hvilket en forhandler spøgende sagde, at 50 % var sand og resten løgn, men efterhånden kendte man inden for

forhandlerkredsen »Minerol«, der altså nu har 50 års jubilæum. – Men det var ikke nok med det, men vejmaterialer i tjære eller asfalt trængte sig på, først med den destillerede tjære (vejtjære) og asfaltemulsion, der fik navnet Mexas. – Jeg foreslog bestyrelsen at optage disse fabrikationer, og dette blev accepteret. –

Marius Koed.

Atter travlhed, thi man måtte jo ikke alene fremstille varerne, men også sælge dem. Naturligvis må der tid til at indarbejde enhver vare, og med hensyn til fremstilling kan der jo også være visse vanskeligheder. Det gik bedre end ventet, men lidt slæb var det.

Men igen måtte der sættes alle sejl til for at være med, da den såkaldte pulverasfalt kom frem – væsentlig i begyndelsen anvendt som toplag oven på skærver eller ral. – Vi tænkte ikke dengang på, hvilken enorm udvikling dette vejmateriale skulle få. Fra tynde lag

15–25 kg pr. m² er man nu oppe på indtil 150 à 200 kg pr. m². Der måtte igen udvidelser til. Hvor fik vi pengene fra? Jeg ved det dårligt, thi vor bestyrelsesformand, direktør O. Vang Lauridsen, holdt på, at enten skulle de tjenes, eller også var det direktørens opgave at fremskaffe lån. Men i forhold til aktiekapitalen havde vi pæne overskud næsten hvert år. Men vi var ikke færdige endnu. Banken for Vejen og Omegn havde hidtil været en stor støtte for mig. Jeg erindrer, at den daværende direktør Haunstrup engang efter modtagelse af årsregnskab skrev til mig: »Hvor må det være en glæde for Dem at kunne forelægge et sådant regnskab for Deres bestyrelse«. Et skulderklap, som man var glad for. Mon ikke danske erhvervsledere skulle benytte dette lidt mere over for sine medarbejdere og andre. Man synes bagefter, at man kan flytte bjerge for vedkommende. Til besøg af kundekredsen kræves der megen individualisme, thi ingen bør behandles ens. – Mon ikke også mange erhvervsledere sidder hjemme og ødelægger tegningen for de sælgende repræsentanter. – Jeg ved det! For mit eget vedkommende har det været af betydning, at jeg har besøgt så godt som alle købstæder m. v. over hele landet, og jeg har sagt til mine medarbejdere, at et klap på skulderen eller et venligt ord kan have stor betydning.

For nu ikke at gøre alting for langt vil den megen virksomhed offentligt og privat få et lidt kedeligt, skematisk præg, men det skal vel nævnes for fuldstændighedens skyld. –

Efter den gode vækst i *Minerolen* og krigen 1914-18 var endt, fremsendte jeg forslag om optagelse af vejmaterialer i vore fabrikationer, først asfaltemulsionen Mexas under støtte af vor tyske leverandør, direktør Franz A. Pabelick, Ebano Asphalt Werke, Hamburg, en mand af store forretningsmæssige dimensioner, og vi

var det første firma, der påbegyndte hjemtagning af asfalt i opvarmede tankvogne, der direkte kunne gå i fabrikation. Det var i 1927. Jeg havde i 1921 fået prokura. I 1929 og 1930 ansattes to vigtige personer, der begge skulle få stor betydning for virksomheden, nemlig civilingeniør Viggo Børsholt, København, og den ganske unge civilingeniør Rudolf Frederiksen (se denne), og der startedes et fortræffeligt samarbejde. Desværre blev Børsholt offer for den tyske besættelse, idet han blev skudt en sommermorgen, da han gik fra sit hjem til sit kontor i Dansk Ingeniørforenings hus, hvis direktør han var. Folk mente, at han, der blev skudt bagfra, var genstand for en fejltagelse. Han havde ikke foretaget sig andet mod tyskerne end lukket Ingeniørforeningens restaurant. Han kom på hospitalet, men døde en måned efter. Det var en stor sorg for os. På hans grav på Solbjerg kirkegård findes en sten med påskrift af Hans Hartvig Seedorff:

Uret var hersker i riget.
Stormtid gik hårdt over land.
Mørket slog dig, men mindet
henter sit lys fra din gerning.

I 1932 udvidedes tjæredestillationen. Vi havde nogle år handlet med Fyns største entreprenørfirma, hvilket i 1931 resulterede i dannelsen af et mindre aktieselskab til fremstilling af Mexas. Hans Jørgensen & Søn hed firmaet, og indehaveren, entreprenør-Hans Hansen, indtrådte senere i Phønix bestyrelse. – Der udviklede sig et eksemplarisk samarbejde, og Hans Hansen samt halvbroderen Otto Jørgensen blev vore venner.

Vor Københavns afdeling udvidedes ved køb af Dansk Vejmaterialefabrik, Frederikssund (solgt igen 1970). Det skete 1934.

Vi startede i forbindelse med entreprenørfirmaet A.

Jespersen & Søn (civilingeniør P. Kernn Jespersen) A/S, Københavns Vejmaterialefabrik A/S til fremstilling af pulverasfalter. – Der udviklede sig et udmærket samarbejde, men senere overtog Phønix A. Jespersen & Søns aktiepost. –

I 1932 vedtog bestyrelsen på forslag af direktøren anlæg af blandeværk for pulverasfalt ved Kolding havn. I 1927 var jeg blevet udnævnt til direktør efter direktør N. Petersens død. Det blev fremtidens store nummer med pulverasfalt, og der oprettedes efterhånden det ene blandeanlæg efter det andet, så Phønix findes nu overalt i landet. I 1935 knyttedes civilingeniør Frederiksen på forslag af direktøren til det direkte salgsarbejde, uden dog at lederskabet for det tekniske arbejde, fabrikationerne, gled ham af hænde.

1933 var den første store udlægningsmaskine blevet indkøbt, og fabrikationen og arbejde i det hele skiftede karakter. – Jeg havde store betænkeligheder dengang, også fordi vi manglede driftskapital.

1935 startedes A/S Fyns Vejmaterialefabrik på fifty-fifty basis, og sammen med O. Vang Lauridsen fik jeg sæde i bestyrelsen, hvilket varede til 1970.

Da H. Hansen døde i 1941 og O. Vang Lauridsen 1956, tog henholdsvis entreprenør Poul Hansen, Odense, og underdirektør Frederiksen, Vejen, sæde i bestyrelsen.

Efter flere udvidelser er aktiekapitalen i Phønix nået op på 400.000.– Efter Børsholts mord valgtes jeg ind i Industrirådets rationaliserings-udvalg for tagpapbranchen. 1938 bliver Johs. Lauridsens svigersøn, borgmester Arne Sundbo bestyrelsesmedlem, og jeg tiltræder ligeledes bestyrelsespost i Phønix – (til 1970).

Sundbo har ved så mange lejligheder både forretningsmæssigt og menneskeligt gået ind for mine sager. – Min bestyrelsesformand O. Vang Lauridsen var også

– bortset fra bråvallaslag væsentlig om økonomiske spørgsmål – elskværdig og forstående for mange af de ideer, Frederiksen og jeg kom med, og da firmaet blev 25 år, kom han med et værdifuldt maleri af maleren Johannes Larsen, idet han udtalte i en takketale: De har passet denne forretning, som om det var Deres egen! Disse ord har jeg aldrig glemt ham.

Branden på »Phønix« 1935.

1948 bliver aktiekapitalen udvidet til 800.000 kr.

Til en udstilling i Forum laver den nys afdøde superarkitekt Arne Jacobsen »en tagpapmand« til os. – Han påklædtes i alle farver i Minerol. – Originalt og fantastisk. –

Det udviklede sig efterhånden til, at kunderne i tagpap og vejmaterialer ønsker fabrikkerne som entreprenører med fuldt ansvar for tagdækninger og asfaltbelægninger. Mindre arbejde gav det naturligvis ikke, men hvor disse ting dog voksede og groede.

1949 blev kontoret udvidet, idet man praktisk taget

fik et helt nyt kontor og laboratorium. Personalemæssigt var der også gang i sagerne. Den første hjælper, jeg havde, var frk. Mathilde Eriksen, der tjente os trofast i mangfoldige år; men det blev jo hurtigt til flere.

I 1951 udvidedes aktiekapitalen til 1.200.000, og samme år afholdtes den store og vellykkede Sydjysk Udstilling, der blev en topmålt succes, men lidt mere herom senere.

Civilingeniør Rud. R. Frederiksen, der i den mellem-liggende tid var blevet overingeniør, blev i 1952 ud-nævnt til underdirektør. Han gjorde sig til leder og salesman og fordelagtigt bekendt ved at hjemføre fra Schweiz det lyse asfaltmateriale, som fik navnet Durit, og hvoraf der solgtes betragtelige mængder. Landsproduktionen af asfaltmaterialer er nu oppe på ca. 800.000 tons pulverasfalter for hele branchen.

1954 blev ingeniør Frederiksen 50 år. Erindres kan hans rejse til Tyrkiet (vejkongres), hvorfra han hjem-bragte en relativ stor eksportordre. – Også til Sverige eksporterede vi på et vist tidspunkt partier af tagpap gennem eneforhandler Ernstrøm & Co., Göteborg, hvis direktør blev min gode ven, direktør Albert Hobohm, der desværre døde alt for tidligt. Ham og hans kone besøgte min kone og mig i København. Vi startede i Det kgl. Teater og sluttede i Adlon, hvor vi skulle spise et afskedsmåltid til slut. Hobohm skrev senere til mig: »Nu kunne jag äta igen en kabarett, men nu finns der ingen«.

To store brande hjemsøgte Vejen fabrikkerne 1911 og 1935. Det var en dejlig forårmorgen, det sidste skete og såkaldt letolie lå oplagret uden for destillationerne. Det gav vældige eksplosioner, mens en kvælende røg kunne ses milevidt. 6–7 brandkorps kæmpede ikke uden fare med ilden i flere timer. – Med vemod kikkede man ud over de nedbrændte tomter,

og man stod over for en stor sæson. Hvad skulle vi gøre, sagde ingeniør Frederiksen og jeg til hinanden? –

Der var kun et at gøre: bygge, bygge, bygge. I stor hast opførtes en ny tagpapfabrik. Fuglen Phønix steg hurtigt af asken og flagrede hen over det ganske land. En del af sæsonen var reddet.